

Motion till riksdagen
2008/09:Ub34

av **Rossana Dinamarca m.fl. (v)**
med anledning av prop. 2008/09:199

Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Propositionen	2
4	En gymnasieskola för alla	2
5	Behörighet till gymnasieskolan	3
6	Gymnasieskolans program	4
7	Gymnasieskolans ämnen	5
7.1	Kärn- eller gymnasiegemensamma ämnen	5
7.2	Karaktärsämnena och programfördjupning	6
8	Lokala kurser och inriktningar	6
9	En ny struktur för gymnasieskolan	7
10	Ämnesbetyg i stället för kursbetyg	8
10.1	Obligatoriska utvecklingssamtal	8
11	Gymnasiexamina	9
12	Spetsutbildningar	9
13	Skoldemokrati	10

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2008/09:199 Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan.

3 Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199) en uppdelning av gymnasieskolans nationella program på yrkes- respektive högskoleförberedande program. Endast de högskoleförberedande programmen ska automatiskt ge behörighet till högskolan, men möjligheten att läsa in denna behörighet ska ges till elever på yrkesprogram. Kärnämnen ska byta namn till gymnasiegemensamma ämnen, och de ska variera i omfattning beroende på program. Historia ska införas som obligatoriskt ämne, medan estetisk verksamhet ej längre blir obligatorisk. Nya regler för behörighet till gymnasieskolan ska införas. Det införs restriktioner för vilka kurser och inriktningar som ska få finnas.

4 En gymnasieskola för alla

Gymnasieskolan och dess föregångare har utvecklats från en angelägenhet för några få till en skola för alla. Alltfler ungdomar har fått möjlighet till mer och bättre kunskaper som svarar mot höjda krav från såväl arbets- som samhällsliv. För Vänsterpartiet är satsningar på utbildning en nödvändig förutsättning för samhällets utveckling och social frigörelse. Gymnasieskolan ska därför ge alla elever utökade valmöjligheter genom att förmedla kunskap och bildning. Det behövs för att de ska kunna möta ett arbetsliv i förändring och ett demokratiskt landskap med nya institutioner och nya redskap för att påverka samhällsutvecklingen.

Högerregeringen har däremot en traditionell och konservativ syn på både människor och kunskap som oföränderliga storheter vilka kan delas i olika fack och kategorier. Det förslag till förändring av gymnasieskolan som regeringen presenterar i propositionen är därför ett stort steg tillbaka. Det handlar om att återinföra en skola som i första hand var anpassad till ett relativt homogent och statiskt samhälle. I dag finns det helt andra krav från arbetslivet, och det finns framför allt helt andra krav från eleverna i fråga om hur deras liv och framtid ska forma sig. Med sin fyrkantiga och föråldrade samhällssyn skapar högerregeringen en gymnasieskola som varken är anpassad till samhällets eller elevernas behov av kunskaper och färdigheter. Som vanligt när det gäller utbildningsfrågor har regeringen inte kunnat enas om en helhet, och viktiga frågor lämnas olösta.

Riksdagen bör därför avslå proposition 2008/09:199 Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan.

5 Behörighet till gymnasieskolan

Vänsterpartiet anser att fler elever måste få möjlighet att nå målen i gymnasieskolan. Såväl grund- som gymnasieskolan måste ta ett större ansvar för elevernas lärande. Skolan behöver därför mer resurser. Det är särskilt viktigt nu när lärare hotas av uppsägning på grund av kommunernas försämrade ekonomi under lågkonjunkturen. I vårt förslag till budget ökar vi anslagen till kommunerna bl.a. för att höja kvaliteten i skolan. Det behövs också en tydligare koppling mellan elevernas behov och resursfördelningen. Enligt en nyligen publicerad rapport från Skolverket, Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov? (rapport 330 2009), finns det stora brister i kommunernas styrning och kontroll av hur resurser fördelas till skolan. Resurserna fördelas inte heller i tillräcklig utsträckning utifrån skolornas förutsättningar för verksamheten, t.ex. elevernas sociala bakgrund. Följden är att eleverna inte kan få den hjälp som de behöver. Sedan skolan började marknadsanpassas i början av 1990-talet går dessutom en allt mindre andel av skolans pengar till undervisning. Med bättre ekonomiska förutsättningar skulle skolan få bättre möjligheter att se till att fler elever når målen; ambitionen måste vara att alla elever gör det. Om eleverna når målen i grundskolan har de bra förutsättningar att tillägna sig undervisningen i gymnasieskolan.

Regeringen lägger däremot hela ansvaret för måluppfyllelsen på eleverna själva genom att höja behörighetskraven till gymnasieskolans högskoleförberedande program utan att erbjuda eleverna mer och bättre hjälp. För att man ska nå behörighet kommer det att krävas minst betyget godkänt i tolv av grundskolans ämnen inklusive svenska, matematik och engelska. De nya behörighetsreglerna kommer inte att leda till att eleverna får bättre kunskaper eller att fler elever når målen. Däremot ökar sorteringen genom att 15 000 elever inte kommer att bli behöriga till ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan. Regeringen bör också kritiseras för att den inte har lyckats enas om något förslag till motsvarande behörighetsregler till yrkesprogrammen. Den lämnar inte heller några förslag om de elever som i framtiden inte kommer att vara behöriga att antas till gymnasieskolan eller om det individuella programmet ska utvecklas eller avvecklas. Det är därför svårt att bedöma de fulla konsekvenserna av de befintliga förslagen i propositionen.

För Vänsterpartiet är skolans måluppfyllelse i mångt och mycket en fråga om vilka resurser som finns tillgängliga och hur de används. Vi ser därför inga behov av ytterligare skärpningar av behörighetsreglerna.

Fel! Okänt namn

6 Gymnasieskolans program

Vänsterpartiet anser att det går att ställa höga krav om eleverna får tillräckliga förutsättningar. Vi vill hålla fast vid ambitionen att ge alla elever på gymnasieskolan så goda kunskaper som möjligt och anser därför att alla nationella program ska ge grundläggande högskolebehörighet. Alla vill inte bli akademiker och kommer inte heller att bli det, men varför ska man tvingas att bestämma det redan vid 15 års ålder? Att få behörighet att studera vid högskola innebär inget tvång. Det innebär en möjlighet för människor att välja själva. Regeringen vill inte ge alla gymnasieelever den möjligheten utan vill sortera eleverna så tidigt som möjligt.

För att komma in på många av de yrkesförberedande programmen krävs det i dag mycket höga betyg i grundskolan. Det tyder knappast på att eleverna är skoltrötta och saknar förmåga att ta till sig teoretiska kunskaper. Förmågan att lära kan alla elever utveckla, oavsett om det handlar om praktiska eller teoretiska kunskaper. Gymnasieskolans uppgift är just att ge eleverna stöd och hjälp i deras lärande.

Vänsterpartiet anser att en modern gymnasieskola inte ska dela upp eleverna utifrån den föräldrade principen om de har ett gott läshuvud eller inte och därmed tidigt låsa in ungdomar i ett fack. Vi arbetar därför för en gymnasieskola som inkluderar alla och ger alla samma möjligheter. Därför måste alla program på gymnasieskolan ge eleverna förmåga att ta initiativ och lösa såväl teoretiska som praktiska problem, att tänka kritiskt, att ifrågasätta etablerade sanningar samt att kunna arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Det handlar om kunskaper som är nödvändiga i arbets- och samhällslivet, och som en bonus ger de även möjlighet att studera vidare. Lösningen är inte att ge gymnasieeleverna sämre kunskaper utan mer resurser och fler lärare för att alla ska nå de kunskapsmål som redan finns.

Enligt statistik från SCB har nära 60 % av dagens gymnasieelever planer på att börja läsa på högskolan. (Bland kvinnor är andelen 67 %.) På omvårdnadsprogrammet är det t.ex. 75 % av eleverna som har sådana planer. Det är endast naturvetenskapsprogrammet som har en högre andel elever som tänker sig att läsa på högskolan. Det innebär att många kanske känner sig tvingade att välja ett högskoleförberedande program trots att de också är intresserade av ett särskilt yrke. Utifrån den sociala struktur som råder i dag på de olika nationella programmen är det lätt att konstatera att den sociala snedrekryteringen kommer att öka på högskolan med regeringens förslag.

Den rätt att läsa in högskolebehörigheten inom ramen för ett yrkesprogram som regeringen vill införa är ett betydligt sämre alternativ än att gå ett högskoleförberedande program. Elever på yrkesprogram måste utnyttja det individuella valet eller ett utökat program för att läsa in de 300 poäng som krävs för att få högskolebehörighet. Ändå kommer de inte att kunna konkurrera om studieplatser på högskoleutbildningar eftersom de inte ges någon möjlighet att läsa kurser som ger meritpoäng. De får även mindre utrymme att läsa in de särskilda behörigheter som krävs för många högskoleutbildningar. Även de som läser in högskolebehörighet inom vuxenutbildningen får svårt att konkur-

lera om platser eftersom de hamnar i en särskild kvotgrupp i urvalet till högskolan. De kan också komma att drabbas ekonomiskt eftersom den studiesociala kommitténs borgerliga majoritet har föreslagit att möjligheten till avskrivning av studielån, som har tagits vid behörighetsgivande studier, ska avskaffas.

Regeringen aviserar dessutom att kraven för grundläggande behörighet till högskolan ska höjas ytterligare. Även i detta fall anser vi i Vänsterpartiet att bättre kvalitet på undervisningen i gymnasieskolan skulle innebära att eleverna kommer bättre förberedda till högskolestudierna. Det finns ingen anledning att ytterligare höja kraven för grundläggande behörighet till högskolan. I de fall ytterligare kunskaper behövs för en viss utbildning på högskolan fungerar det tillfredsställande med det nuvarande systemet med särskilda behörigheter.

7 Gymnasieskolans ämnen

7.1 Kärn- eller gymnasiegemensamma ämnen

Regeringen föreslår också att det gemensamma inslaget, det som i dag kallas för kärnämnen, ska minska från dagens 750 poäng till 600 poäng på yrkesprogrammen medan det ökar till 1 100–1 250 poäng på de högskoleförberedande programmen. Estetisk verksamhet försvinner och samtidigt införs historia som obligatoriskt ämne. Såväl svenska som samhällskunskap halveras på de yrkesförberedande programmen.

Det är ganska anmärkningsvärt att högerregeringen vill försämra kunskaperna i svenska. Dessa kunskaper behövs inte bara vid fortsatta studier utan är även nödvändiga i arbetet och övriga delar av livet. Det är även förvånande att undervisningen i samhällskunskap ska minskas. Det är ett ämne som är betydelsefullt för att förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet och för att utöva sina demokratiska rättigheter och skyldigheter. Några tydliga motiv och hållbara argument till dessa nedskärningar finns varken i propositionen eller i gymnasieutredningens betänkande.

Det är mer väntat att regeringen väljer att plocka bort estetisk verksamhet som gemensamt ämne. Det är en konsekvens av det ointresse av och okunighet om kultur som råder inom borgerligheten. Vänsterpartiet tycker att det är självklart att alla gymnasieelever ska utveckla och använda sin fantasi, kreativitet och förmåga att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet. Det krävs också kunskaper för att ta del av och tolka det kulturella utbudet. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer är dessutom en av de åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande som fastställts av EU, och som Sverige som medlemsland ställt sig bakom. Kulturen utgör också en viktig del av ekonomin. År 2003 utgjorde kultursektorn 2,6 % av Europas samlade BNP och omsatte 654 miljarder euro.

Eftersom Vänsterpartiet anser att alla nationella program ska ge högskolebehörighet kan omfattningen av kärnämnen eller de gymnasiegemensamma

Fel! Okänt namn på

ämnena inte vara mindre än i dag. Vi vill tvärtom utöka kärnämnen från dagens 750 poäng till 800 poäng eftersom vi sedan länge har krävt att alla ska läsa historia på gymnasiet. Vi vill samtidigt diskutera ett förslag om att skapa ett nytt brett och tvärvetenskapligt samhällsorienterat ämne, där mål för de nuvarande ämnena samhällskunskap, religionskunskap och historia ingår, och som skulle omfatta 200 poäng. Fördelen med ett integrerat ämne är att det kan ge en helhetssyn och sätta in historia, religion och politik i ett sammanhang som dessutom kan knyta an till skolans demokratiska uppdrag. Detta ger fördjupade kunskaper om vårt samhälle och gör det möjligt för eleverna att analysera aktuella problem ur flera olika perspektiv.

7.2 Karaktärsämnen och programfördjupning

Propositionens förslag om en tydligare skillnad mellan de olika nationella programmen innebär att omfattningen av karaktärsämnena, eller programfördjupningen, blir olika beroende på vilken typ av program det gäller. På de motsvarande yrkesprogrammen ska karaktärsämnena utökas från dagens 1 450 poäng till 1 600 poäng. Vänsterpartiet kan tänka sig att minska det individuella valet med 100 poäng och utöka karaktärsämnena till 1 500 poäng. Den kritik som finns mot yrkesutbildningen rör inte främst dess omfattning utan innehållet. Vi tror att förslaget om lokal samverkan genom lokala programråd kan ha en positiv inverkan. Det är därför bra att regeringen har kopierat detta förslag från propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140), som var resultatet av ett samarbete mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är bara synd att regeringen försenade detta med fyra år när de drog tillbaka denna reform 2006. Däremot har regeringen inga förslag om hur det ökade behovet av lärare i karaktärsämnena på yrkesprogrammen ska tillgodoses. Det är redan i dag svårt att hitta behöriga sökanden till dessa tjänster, och utan mer resurser är det svårt att se någon lösning på det problemet.

Den snabba utvecklingen och differentieringen inom arbetslivet gör att det finns anledning att tro att gymnasieskolan kommer att få det allt svårare att färdigutbilda arbetskraften. Av den anledningen är det nödvändigt att all gymnasieutbildning ger eleverna generella kompetenser som ger dem förutsättningar att ta till sig nya kunskaper. Det är ytterligare ett argument för att inte skära ned på kärnämnen.

8 Lokala kurser och inriktningar

Redan i den ovan nämnda samarbetspropositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan fanns ett förslag om att de lokala kurserna på gymnasieskolan skulle göras nationellt likvärdiga. Vi har därför inga invändningar mot regeringens förslag om detta.

Regeringen vill även begränsa möjligheten till lokala inriktningar genom att avskaffa möjligheten att inrätta specialutformade program. I stället ska särskilda varianter kunna inrättas inom nationella program. Exakt hur detta ska skilja sig från specialutformade program och hur man tänkt utforma regelverket kring detta framgår dessvärre inte av propositionen. Förhoppningsvis kommer lokala och regionala utbildningsbehov kunna bidra till utformandet av gymnasieutbildning även i fortsättningen. Dock borde regeringen ha vidtagit åtgärder mot orsakerna till utvecklingen mot fler lokala inriktningar, dvs. marknadsanpassningen av skolan med kundvalsmodeller och den ohejdate etableringen av fristående skolor som har utvecklat alltmer häpnadsväckande marknadsföringsmetoder – där mer eller mindre konstruerade specialinriktningar är en av de sämre.

Som en motvikt mot marknadsstyrningen vill vi i stället understryka behovet av en närhetsgaranti inom gymnasieskolan. För att motverka segregeringen och skapa en skola med mångfald, som är en mötesplats för elever med olika bakgrund, förutsättningar och intressen, måste det finnas en närhetsgaranti som ger företräde åt de elever som bor närmast skolan. Alla elever som söker till ett nationellt program skulle härigenom, så långt platserna räcker, garanteras plats i närmaste gymnasieskola som har det program som eleven sökt.

9 En ny struktur för gymnasieskolan

Vänsterpartiet har sedan länge föreslagit en helt ny struktur för gymnasieskolan med ett fåtal breda ingångar för ett antal stora intresseområden och större specialisering ju längre tiden går. Gymnasiekommittén 2000 föreslog i sitt slutbetänkande att antalet nationella program skulle minska till åtta stycken för att avdramatisera övergången från grundskolan och ge eleverna möjlighet till senare, successiva val. Gymnasiekommitténs motiv för förslaget om en struktur med successiva val var att eleverna i en sådan gymnasieskola kan få ett bättre underlag för sina studieval och kan skjuta upp vissa val tills de hunnat få mer kunskap om vilka alternativ det finns att välja mellan och vad dessa innebär. Vänsterpartiets ledamot i kommittén ställde sig bakom detta förslag, men menade i ett särskilt yttrande att antalet ingångar skulle kunna minskas ytterligare.

Ytterligare argument för färre och bredare ingångar är att det skulle bli färre elever som upplever att de har valt fel och underlätta byte av program. Genom att fler elever får möjlighet att möta ett bredare kunskapsområde kan rekryteringen till vissa yrkesområden inom exempelvis naturvetenskap och teknik eller vård och omsorg underlättas. Bredare ingångar skulle dessutom vara ett bra redskap för att motverka könsstereotypa val genom att program som i dag är könsuppdelade får gemensamma ingångar. I regeringens förslag till ny gymnasieskola finns det inga som helst åtgärder för att bryta den köns-segregering som råder.

Fel! Okänt namn på

Systemet med successiva val skulle dessutom med fördel kunna kombineras med en tolvårig sammanhållen skola.

10 Ämnesbetyg i stället för kursbetyg

I såväl gymnasieutredningen som propositionen diskuteras möjligheten att ersätta kursbetygen med ämnesbetyg. Vänsterpartiet delar i stort analysen som görs av bristerna med det nuvarande betygssystemet. Systemet motverkar en holistisk kunskapssyn och en progression i lärandet. Det mäter inte elevernas kunskapsutveckling. Det skapar problem när det gäller lärarsamverkan och utgör ett hinder för ämnesövergripande arbete och utvecklingen av arbetsformer och arbetssätt. För eleverna utgör de många kursbetygen en stressfaktor. Dessutom stimulerar det nuvarande systemet till taktiska val som leder till en omfattande konkurrenskomplettering vid Komvux, vilket i många fall innebär ett slöseri med tid och resurser både för den enskilde och för utbildningsväsendet.

Däremot drar vi inte samma slutsats av analysen utan håller fast vid det förslag som lämnades av Gymnasiekommittén 2000 och i samarbetspropositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan: att införa ämnesbetyg. Vi tror att ämnesbetyg ger bättre förutsättningar att komma till rätta med fragmentiseringen och trivialiseringen i dagens gymnasieskola till förmån för en undervisning som ger eleverna sammanhangsförståelse, förmåga att kommunicera och lösa problem samt social och etisk kompetens. Eleverna måste ges möjlighet att se och uppleva ett djup och en kontinuitet i undervisningen, vilket underlättas om man sätter betyg på betydligt större enheter än i dag och frångår principen med kursbetyg.

Vänsterpartiets uppfattning är dock fortfarande att de graderade betygen utgör ett hinder för skolans pedagogiska och demokratiska utveckling. Betygen har en styrande effekt på undervisningen och därmed en negativ påverkan på elevernas inläring. De mål- och kunskapsrelaterade betygen har inte inneburit någon avgörande förbättring. Det som bedöms är det som är enkelt att mäta. Undervisningen får därigenom en inriktning mot fakta som är ytliga, fragmentariska och ofta på en låg kognitiv nivå.

Betygen hindrar också den demokratiska utvecklingen i skolan eftersom de skapar en relation mellan lärare och elever som bygger på auktoritet och objektifiering i stället för ömsesidig respekt.

10.1 Obligatoriska utvecklingssamtal

De graderade betygens informationsvärde är som sagt begränsat. I utvecklingssamtalen kan eleverna däremot få en betydligt mer nyanserad och fullständig bild. Där finns möjlighet att prata om sådant som hör ihop med elevens personliga utveckling och mognad, värderingar, upplevelser och förväntningar. Kunskapsutvecklingen både inom enskilda ämnen och i relation

till läroplanens mål kan diskuteras – saker som ofta inte kommer fram i andra sammanhang och som eleven bör fundera över och kanske förbättra.

Tillsammans kan en elev, föräldrar och lärare formulera en individuell studieplan för att eleven på ett bättre sätt ska kunna använda sina resurser. Planen är också en bekräftelse på vad skolan åtar sig att göra för att möta den enskilda elevens specifika behov och önsknings. I samtalet kan också eleven lämna synpunkter på undervisningen och också ge förslag till förändringar. Vi vill att utvecklingssamtalen blir ett obligatoriskt inslag även i gymnasieskolan.

11 Gymnasieexamina

Avskaffandet av studentexamen och sammanförandet av det gamla gymnasiet, handelsgymnasierna, de tekniska gymnasierna och yrkesskolan till en sammanhållen gymnasieskola med treåriga utbildningar som alla innehåller s.k. gemensamma kärnämnen – alla dessa reformer var enligt Vänsterpartiet viktiga steg mot ett jämlikare samhälle med ökad social mobilitet. Huvuddelen av dessa förändringar har i allt väsentligt genomförts under protester från de borgerliga partiernas sida, vilka velat bevara ett segregerat skolsystem som belönar och värderar teoretiska studier framför mer praktiskt inriktade utbildningar.

För vänsterpartiet är det övergripande målet för alla förändringar av gymnasieskolan att de ska medverka till ökad jämlikhet och social rörlighet. Alla försök att gå tillbaka till en mer segregerad skola vill vi bekämpa. De examina som föreslås i propositionen innebär i praktiken bara ett namnbyte. Detta leder dock tankarna tillbaka till den gamla studentexamen och till ett mer segregerat skolsystem med en kunskaps- och människosyn som inte gynnar utvecklingen av en öppen, flexibel skola där alla elever ges likvärdiga livschanser. Det öppnar även för en diskussion om det meningsfulla i att bara byta namn och att om en examen verkligen ska införas bör den kopplas till vissa bestämda krav, något som de borgerliga partierna tidigare förordat. Vänsterpartiet vill inte återinföra examina som är kopplade till speciella kunskapskrav, vilka skiljer sig från i dag gällande krav för slutbetyg från gymnasieskolan. Vi befarar att införandet av en yrkesexamen och en högskoleförberedande examen är första steget mot en sådan utveckling och anser att dessa examina ej ska införas.

12 Spetsutbildningar

Vi har inget principiellt emot att det finns skolor och klasser med specialinriktningar. Det är bra att skolan utvecklas och att eleverna kan bejaka sina intressen. Vi anser dock att skolan måste vara öppen för alla elever, och det gäller också skolor med specialinriktning. Skolan har till uppgift att ge ele-

Fel! Okänt namn på

verna möjlighet att utveckla sina kunskaper och färdigheter, och elevernas förkunskaper ska inte spela någon roll om de får den chansen. Tanken med dessa skolor måste vara att eleverna ska kunna utveckla sina intressen och färdigheter, inte att de ska ingå i en elitsatsning. Vi tror också att både elever och föräldrar är fullt kapabla att själva avgöra vilken specialinriktning som passar bäst. I de flesta fall går dessutom intresse och förmåga hand i hand.

Utvecklingen mot en likvärdig skola är en av huvudorsakerna till såväl den höga utbildningsnivå som den framgångsrika forskning som vi har i Sverige. Vi menar att ett sammanhållet och likvärdigt utbildningssystem ger alla elever bättre kunskaper. Segregering och uppdelning av elever gör att de flesta elever får sämre kunskaper. Vi kan bl.a. hänvisa till en rapport från Institutet för arbetsmarknadspolitiska utvärderingar IFAU, Betygsintagning och elevers studieframgång i Stockholms gymnasieskolor (2006:15), där det visas att betygsintagningen till gymnasieskolan inte har gett några positiva effekter på elevernas prestationer utan snarare tvärtom. Det är särskilt de elever som hade högst betyg i grundskolan som presterar sämre än förväntat i gymnasieskolan. Att samla högpresterande elever på spetsutbildningar riskerar därför att få en negativ effekt på deras kunskaper. Det bekräftas också av internationella jämförelser, exempelvis PISA, som tydligt visar att ett sammanhållet skolsystem har positiva effekter för alla elevers prestationer.

13 Skoldemokrati

Skolan ska ge kunskaper i demokrati och förmedla ett demokratiskt förhållningssätt. Utbildningen ska bygga på samarbete, tolerans och kollektivt ansvar. För att kunna förmedla demokratiska värderingar måste skolan främja demokratiska arbetssätt där elever, personal och föräldrar känner sig delaktiga och har inflytande över såväl formella beslut som den vardagliga verksamheten. Att kunna påverka sin situation är en betydande faktor för hälsa och inlärning.

Demokrati förutsätter yttrandefrihet och att alla har tillgång till de verktyg som är nödvändiga för att kunna påverka samhällsutvecklingen. Demokrati är något man lär sig, och det krävs mycket träning och övning innan man behärskar det. Den extra tid det tar att låta elever få vara med och påverka är en del av själva inlärningen och utbildningen.

Ungdomar måste liksom vuxna ha rätt att föra fram sina åsikter och även kunna vara med och påverka sin omgivning. Ur demokratisk synvinkel är det viktigt att makten sprids. Utbildningssystemet är i dag alltför hierarkiskt. En enhetlig och likvärdig skola kräver demokratiskt inflytande. Därför är det viktigt att det finns politisk insyn i och styrning av skolan. Under de senaste decennierna har skolornas styrning utvecklats åt olika håll. Olika varianter har tillämpats i olika skolor, med alltifrån skolor där rektorn har den absoluta makten till skolor med styrelser där elever eller föräldrar är i majoritet. Den nuvarande regeringen har avslutat försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet. Vi anser att denna försöksverksamhet ska analysera och

Fel! Okänt namn på

utvärderas för att fler och bättre institutioner för inflytande ska kunna utvecklas.

Skoldemokrati handlar inte bara om en formell beslutsstruktur. Utbildningen måste genomsyras av samarbete, vilja att lyssna och ett kollektivt ansvar. Elevers och föräldrars inflytande är litet vad gäller planering och genomförande av den verksamhet som bedrivs i skolan. Trots att det redan i dag finns formella möjligheter för både elever och föräldrar att vara med och påverka, t.ex. genom klassråd och utvecklingssamtal, anser både elever och föräldrar att de saknar reella möjligheter att göra det. Speciellt gäller det för den verksamhet som äger rum inne i själva klassrummet, dvs. undervisningen.

För att uppnå ett demokratiskt utbildningssystem fordras nya arbetsmetoder. Undervisningsformerna måste förändras så att elevernas egna aktiviteter, samarbete inom gruppen och möjlighet att påverka sin egen situation är det viktiga. Då kan eleverna få det självförtroende som är nödvändigt för att kunna klara utbildningen. Undervisningsformerna ska även inriktas på att elever ska ha likvärdiga villkor oberoende av deras bakgrund. Elevernas inflytande i skolan måste tas på allvar. De måste få verklig delaktighet i skolarbetet, dvs. ges ansvar för skolans arbetsmiljö, och få ta aktiv del i planeringen, genomförandet och utvärderingen av undervisningen. Delaktighet handlar om rätten att få vara med, att ha uppgifter samt att få och ta ansvar.

Ökat inflytande handlar inte bara om en rättighet att få påverka sitt dagliga arbete utan i lika hög grad om en skyldighet att ta ansvar för sitt eget lärande. Vänsterpartiet anser att elevernas rätt till reellt inflytande över sin utbildning och arbetsmiljö bör förtydligas i skollagen.

Stockholm den 10 juni 2009

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)

Lena Olsson (v)

Amineh Kakabaveh (v)

Eva Olofsson (v)